

Per kovą ir kančias

Milda Gogelienė,

1941 m. tremtinė

*Kai svetimi užplūdę šalį griovė,
Tėvynę gaubė kai naktis tamsi,
Tu išlikai žmogum ir iki šiolei
Kaip ažuolas tautos sūnus esi.*

A. Katilius

Rašau apie labai kuklų žmogų, partizaną, kovotoją, kuris apie savo nuopelnus Tėvynei kalba nenoriai. Pašnekešys apie sovietų okupaciją išsivystė netikėtai, kai prisiminėme aukas, sudėtas ant Lietuvos laisvės aukuro. Beveik dešimtmetį trukęs pasipriešinimas okupacijai buvo nedidelės tautos gynybinis karas prieš bolševikinę sovietinę kolonijinę imperiją.

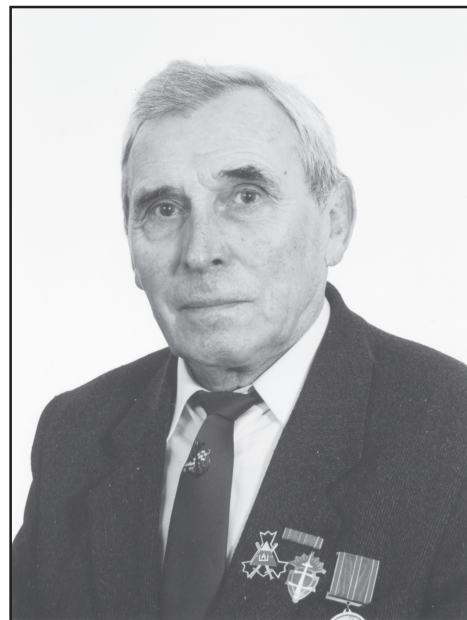
Iš nuotraukos į mus žvelgia doras ir drąsaus žmogaus akys. Tai ir yra tas kuklus karys savanoris, partizanas Vitas Masikonis. Jam Dievas lėmė likti gyvam ir liudyti sovietinės okupacijos žiaurumus.

Vitas Masikonis yra kilęs iš Marijampolės apylinkių, Padovinio kaimo. Čia ir prasidėjo jo slapta kova su okupantu. Jis į partizaninį pasipriešinimą įsijungė 1945 m., kai tapo Tauro apygardos partizanų būrio ryšininku. Kadangi buvo drąsus ir nuovokus, dažnai vykdė ir žvalgybines užduotis. Jo slapyvardis buvo Plutonas arba Liudvinavo gimnazistas Vytautas Blusius. Slapyvardį gavo per priesaiką Stirnos rinktinės spaudos ir propagandos skyriaus viršininko Vlado Čibirkos-Vikio pasiūlymu. Ryšiams palaikyti partizanai Marijampolės miesto rusų mokyklos tualetu buvo įrengę slapta vietę - "pašto dėžutę". Apie visa tai pasakoja V. Masikonis, dabar gyvenantis Vilniuje Tremtinių namuose. "Sunkus tai buvo laikotarpis, sovietinėje armijoje tarnauti nesinorėjo, todėl pasirinkau partizano kelią. Jaunystė ragino nepasiduoti. Gyvenome viltimi, kad Lietuva vėl bus laisva. Daug turėjau užduočių, bet paskutinioji buvo lemtinga" - prisimena V. Masikonis. Prasidėjo partizano kančių keliai.

Kartą, 1946 m. sausio 3 d. V. Masikonis vykdė ryšininko užduotį: iš Varnabūdės miško dviračiu vyko į Šilavoto apylinkes. Ryšininką savieji turėjo sutikti Jiestrakio kaime ant kelio, vadinamo Gristkeliu, tačiau čia jo jau laukė pasala. Rusų kareiviai partrenkė jį ant žemės. Darant krata, už diržo paslėptas ginklas nusmuko į kelių apačią ir išsišovė. To užteko, kad būtų žiauriai sumuštas. Vieno laiškeliu, užslėpto tyčia užbintuotoje rankoje, pavyko atsikratyti, kai budeliai įsakė apsiplauti kraują, o kitas, paslėptas už bato aulo, buvo surastas. "Laiško turinio aš nežinojau, - pasakoja V. Masikonis, - šis laiškas su kraujo žymėmis ir šiandien tebėra valstybiniame archyve. Rusų kareiviai mane nuogai išrengė, surišo ir, pakabinę ant tanketės patrankos vamzdžio, nuvežė į Šilavoto stribų būstinę. Čia prasidėjo nauji kvotimai, mušimas, trankymas, spardymas. Tuo metu čia "liaudį gynė" tada dar nežinomas kaip rašytojas, dabar "Durnių laivo" autorius Vytautas Petkevičius".

1946 m. gegužės 24 d. įvyksta uždaras karinio tribunolo teismo posėdis. Čia tikrąją partizano pavardę išduoda lietuvis vertėjas Monika. Ir V. Masikonis nuteisiamas dešimčiai metų lagerio darbų Balchašo kasyklose Kazachstane. Lageryje išbūna iki 1955 m. Dėl vergiško darbo ir nuolatinio badavimo suserga sunkia plaučių liga. Pasiligojusiam lageri-

ninkui neleidiama grįžti į Lietuvą. Jo laukė spec. tremtis - vykti į Irkutską, kur ten jau gyveno dėl jo "kaltės" ištremtos motina ir sesuo. Gyvendama tremtyje motina labai ilgėjosi savo krašto, todėl, būdama 79 metų, 1957 m. ryžosi iš tremties

Vitas Masikonis

bėgti; nenorėjo mirti svetimame krašte. Už motinos pabėgimą sūnus buvo pasodintas į daboklę 15 parų.

Motina Lietuvą pasiekė ir ilgai slapstėsi, tačiau, labai pablogėjus sveikatai, apsigyveno Prienų rajone pas dukterį Petrutę, kur kagėbistų buvo aptikta ir neužilgo mirė. Buvo įsakyta ją vežti laidoti į Sibirą, tremties vietą. Tik po ilgų patyčių, kagėbistai, VRM kapitono E. Švarco slapto parėdymu, leido moterį palaidoti Plutiškių kapinėse.

1958 m. V. Masikonis nuo specialiosios tremties atleidžiamas, bet ir vėl - be teisės apsigyventi tėvynėje. Nepaisant draudimo, jis grįžo į Lietuvą ir apsigyveno Liudvinave. Stebint gyvenimo įvykius Lietuvoje, kario širdis nerimo. Sužinojęs apie dviejų brolių partizanų Algirdo Podolskio ir Jurgio Dumčiaus prie pelkės užkastus kūnus, kartu su Antanu Daugėla iš Liudvinavo palaikus iškasė ir palaidojo Padovinio kaimo kapinėse. A. Daugėla ne vieną nukautą partizaną slapčia maiše gabeno ir slėpė rugių lauke, uždegdavo žvakę, kol pagaminęs juodlenčių karstą palaidodavo kapinėse. V. Misiukonio veiklą kagėbistai pastebėjo, kilo baisus triukšmas, nes "liaudies priešas" laidavo kitą "liaudies priešą". Jis buvo tardomas, mušamas, o kadangi neprisipažino, buvo išgabentas į Vilnių, į KGB būstinės rūšį. 1960 m. tas pats E. Švarcas, jau majoras, Marijampolės milicijos skyriui įsakė V. Masikonį iš Lietuvos teritorijos pašalinti. Tačiau padėjo pinigai; teisę gyventi Lietuvoje V. Masiukonis nusipirko. Dar daugiau - įsidarbino Marijampolės gelžbetoninių konstrukcijų gamykloje mechaninių dirbtuvių vedėju. Tai buvo laimėjimas, nors dirbti su liaudies priešo etikete nebuvo lengva; kartais be kaltės būdavo apkaltintas kad ir už gamyklos nesėkmes socialistiniame lenktyniavime.

Sielos ir kūno žaizdas V. Masiukonis apsigydė tik 1974 m. Vilniaus klinikose jį operavo profesorius Augustinas Pronckus. Iš Balchašo lagerio anglies kasyklų parsivežta plaučių liga, nors ir apgydyta, vargina ir dabar šį veiklų ir energingą žmogų. Nepaisydamas kūno ir sielos randų, jis niekad neatitūrko nuo politinio ir visuomeninio gyvenimo. Jo ryžto ir veiklos nepalaužė jokie kankinimai. Jį matome Panevėžio Politinių kalinių ir tremtinių bendrijoje, jis garbingas Tėvynės Sąjungos narys, jį, kaip vėliavnešį, matome įvairiuose šventiniuose renginiuose.

Iš širdies linkiu Lietuvos kariui savanoriui geros sveikatos, vaisingos veiklos. Tebūna jis sektinu pavyzdžiu ateinančioms kartoms.